

ANTE GLAVIČIĆ

IZVJEŠĆE O NALAZU KASNOANTIČKIH GROBOVA U ČOPIĆEVU NASELJU U SENJU (1997.)

Ante Glavičić
Gradski muzej
HR 53270 Senj

UDK:904"652"(497.5):726.1+726.821
Prethodno priopćenje
Ur.: 1997-06-29

U Čopićevo naselju u Senju pri građevinskim radovima redovito se nailazi na grobove koji pripadaju kasnoantičkoj nekropoli registriranoj na tom prostoru. Tijekom svibnja 1997. pronađeno ih je nekoliko, ali su oni uništeni. Naknadnim uvidom prikupljeni su, koliko se to moglo, podatci o njima, a autor članka, opisujući zatečeno stanje, uspoređuje prikupljene podatke s ranije poznatima i uklapa ih u arheološku problematiku prostora nekropole. Posebnu pozornost pridaje nalazu dijela antičkoga zida koji je pripadao svetištu boga Libera.

Na periferiji grada Senja u predjelu Varoš (Čopićevo naselje), sjeveroistočno od Doma zdravlja, otprije je poznat smještaj veće nekropole u kojoj su pokapani stanovnici kasnoantičke Senije (Sl. 1.).¹ Ta nekropola locirana je sa sjeveroistočne strane stare ceste (Senija - Vratnik - Siscija) od koje se prema gornjim stranama odvija prastari put koji strmim obroncima Bisernjakovice, uz pećinu i podnožjem gradine na Kuku, vodi prema Francikovcu, Veljunu i dalje preko Staroga Brinja u unutrašnjost.²

¹ Usp. A. GLAVIČIĆ, 1966, 405-406; A. GLAVIČIĆ, 1967-68, 34-35; A. GLAVIČIĆ, 1980, 181-186; A. GLAVIČIĆ, 1984, 23-27; A. GLAVIČIĆ, 1992, 92; I. FADIĆ, 1981-82, 53-62; I. FADIĆ, 1988, 57-64; M. GLAVIČIĆ, 1993, 45-54.

² Spomenuti stari put, koji je uz željeznodobno gradinsko naselje na Kuku vodio u planinsko zaleđe Senja i dalje u unutrašnjost, izgubio je svoje značenje izgradnjom rimske ceste *Senia - Siscia*. Ali ne prestaje se upotrebljavati, pa su s njim sve do izgradnje modernih prometnica u naše

Na spomenutom prostoru Varoša od 1956. do 1997. izgradnja je vrlo intenzivna. Prateći gradnju objekata Doma zdravlja na parcelama 319/1 i 2, te privatnih kuća na parcelama 304 (Juraj Lončarić), 318 (Ivica Prpić), 317 (Benedikt Lončarić), 315 (Mile Rončević), 312 - 314 (Branko D. Tomljanović), 308-309 (Mira i Milivoj Čopić) i 286/1 (Vlatka D. Tomljanović) registrirano je oko 150 kosturnih kasnoantičkih grobova od kojih je, na žalost, pri građevinskim radovima najveći broj bio uništen. Unatoč tomu ipak su se uspješno utvrdili položaj i prostornost te kasnoantičke nekropole, a na priloženom planu (Sl. 4, 1-13) označili smo arapskim brojevima mjesta nalaza grupa grobova prema godinama otkrića. Unutar označenoga perimetra nekropole na mjestima koja nisu obuhvaćena gradnjom zasigurno se mogu očekivati novi intaktni grobovi.³

Prema uvidu u arheološku situaciju i uz pomoć katastarsko-geodetske dokumentacije Ureda za katastar Grada Senja⁴ utvrđujemo da se nekropola prostire na površini od otprilike 7-8.000 m². Također utvrđujemo da je nekropola (s obzirom na visinsku razliku) bila isplanirana, tj. obuhvaćala je 7-8 manjih i većih (po širini) terasastih lijeha (Sl. 2.). Prvobitno su te lijehe, kao i brojne druge na perifernim gradskim predjelima, bile uređene kao vrtovi stanovnika antičke Senije.⁵ Umjetno su stvorene krčenjem kamenitoga-tufastog obronka. S donje (zapadne) strane bile su ograđene podzidom izgrađenim u tehnici suhozida i nasute prosijanom ili dovezenom zemljom. Suhozidni podzidi bili su sačuvani sve donedavno, a i danas se gdjegdje još naziru njihovi ostatci.

Krajem svibnja 1997. pri iskopu septičke jame (veličina: 3 x 3 x 2 m) ispred kuće Vlatke Drage Tomljanović (kat. čest. 286/1) na dubini od 0,40 m naišlo se na ostatke staroga zida. Tijekom daljnjeg iskopa na dubini 1,30 - 1,40

---

doba silazili u Senj stanovnici Francikovca. Upotrebljavali su ga i gradski stanovnici kada su odlazili u svoje vrtove što su ih zbog konfiguracije terena terasasto uredili na ovim obroncima. Na izlazu iz grada uz taj put s njegove lijeve strane u ranije uređenim vrtovima pokapaju se stanovnici kasnoantičke Senije u razdoblju od kraja 4. do kraja 6. st. Kasnije se te terase ponovno upotrebljavaju kao vrtovi, a širenjem grada na njima se podižu obiteljske kuće.

³ Pri tome konkretno mislimo na kat. čest. 309, 312, 314 i 319/2. Bilo bi poželjno kada bi se barem na dijelu toga prostora izvršila sustavna arheološka istraživanja.

⁴ Pri izradi priložene dokumentacije pomoć su nam pružili djelatnici i ravnatelj Ureda za katastar Ali Bakija, dipl. inž. geodezije. Na učinjenom im se najljepše zahvaljujemo.

⁵ U suhozidima lijeha poviše grada nailazi se na ulomke amfora. Ti ulomci svjedoče da se s planiranim uređenjem gradske okolice započelo već u rimsko doba. Tu je bilo posađeno raslinje kojemu je odgovaralo senjsko podneblje, a svakako vinova loza. Tradicija uzgoja loze održala se tu do početka 20. stoljeća, a još se i danas gdjegdje unutar urušenih suhozida negdašnjih vinograda na obroncima Trbušnjaka (Abatovo), Kozjaka, Strmca, Varoša i Kuka nailazi na stare panje već podivljale loze domaće sorte "dračevca".

m naišlo se na dobro ušćuvane grobove izrađene od tegula i amfora ispod kojih su bili kosturni ostatci pokopanih pokojnika. Nemarom radnika koji je vršio iskop, svi do tada još intaktni grobovi uništeni su. Kada smo o tome slučajno saznali pravo se stanje više nije moglo dokumentirati. U profilu iskopa, na dubini od 1,50 m, bili su vidljivi ostatci grobova koje smo označili brojevima od 1 do 6, dok za grobove koje smo označili brojevima 7 i 8, na temelju zatečene situacije, ne možemo biti sigurni radi li se doista o grobovima bez grobne arhitekture, dakle starijima od onih pod tegulama i amforama, dislokaciji kostiju pri kasnijim ukopima ili nečemu trećem. Sa strane jame našli smo 10-ak odbačenih većih komada krovnih opeka i isto toliko većih ulomaka amfora te ljudske kosti. Mogući sitniji nalazi, budući da se iskopana zemlja prosijala i nasula u suvremeni vrt, bili su uklonjeni ili zagubljeni.

Ostatci grobova u profilu pokazuju da su bili položeni u redove, i to u pravcu sjeverozapad - jugoistok. Glava pokojnika, kako je to utvrđeno i pri ranijim otkrićima i istraživanjima grobova ove nekropole, bila na sjeveroistoku. Grobovi broj 3 i 4 bili su pokriveni tegulama složenim u obliku dvoslovnoga krova. Čini se da je najbolje bio sačuvan grob broj 6, ali i njega je razorio znatiželjnik. Grobovi su bili ukopani u debeli sloj fino prosijane zemlje,⁶ koja je vjerojatno dovezena iz bliže senjske okolice s tim da je niži krševiti teren prethodno izniveliran i podzidan suhozidom. Zbog toga, kao i zato što su grobovi bili zaštićeni većim komadima amfora i tegula, osteološki ostatci pokojnika dobro su ušćuvani. Ovdje utvrđeni grobovi nalaze se na posljednjoj, ujedno najvišoj, lijehi nekropole. Uvjereni smo da se grobovi protežu i na okolnom prostoru, napose prema staroj kući obitelji Čopić. To će potvrditi arheološka istraživanja, ako ikada budu izvršena.

Uz gornju (sjeveroistočnu) stranu jame otkopan je dio prethodno spomenutog zida. Budući da je jama dugačka 3 m ta iskopana dužina nije konačna jer se zid nastavlja u oba smjera. Sačuvana visina zida iznosi 1,30 m, a debljina 0,50 m. Zapadno (unutrašnje) lice izrađeno je od bolje pritesanih kamenih kvadara koji su uredno složeni u desetak vodoravnih redova. Fuge između obrađenog kamena ispunjene su i zaglađene finom žbukom. Zbog toga lice zida nije žbukano.

---

⁶ Izrazito fina crvenkasto-žučkasta, malo pjeskovita zemlja u kojoj su grobovi ukopani oštro se razlikuje od uobičajene ilovače kakva se nalazi na širem prostoru grada. Stoga zaključujemo da je ta fina pjeskovita zemlja donesena ovamo iz neke pogodne jame, taložine uz korito senjskoga bujičnog Potoka. Slično nasipavanje dokumentirali smo i pri istraživanju nekropole kod kule Šabac (4/5. st.), gdje su grobovi nasuti 30-40 cm debelim slojem fine pjeskovite sive zemlje kakva se i danas nalazi u vrtovima uređenim uz korito Potoka.

Uz temelj spomenutog zida na dubini od 1,70 m otkopani su ostatci postamenta - veće kvadratne baze (veličina 1,80 x 1,80 x 0,40 m) za koju držimo da je mogla biti osnova za neki spomenik ili oltar nekog svetišta. Sa zapadne strane te baze, a više pod grobovima broj 5 i 6, uočili smo ostatke ispremiješanih ljudskih kostiju, ostatke pepela i ugljena, ulomke keramike i stakla te dijelove nekoliko svjetiljki. Zbog zatečene nejasne situacije, a u nedostatku konkretnijeg rješenja, spomenute nalaze kostiju označili smo kao grobove broj 7 i 8. No dvojimo o tome, pa možemo samo pretpostaviti da su tu bili grobovi incineriranih pokojnika, možda ostatci grobnih daća ili, najvjerojatnije, odloženi ostatci iz nekoliko ukopa koji su prethodili ukopima u grobovima broj 5 i 6, a zbog kojih su prekopani.

Naknadnim pregledom prosijanog materijala iz iskopa pronađen je mali bakreni privjesak izrađen u obliku ribice. Držimo da se ta ribica može povezati s kršćanskom simbolikom te bi ona upućivala na kršćansku pripadnost jednog ili više pokojnika pokopanih na ovome mjestu. To je prvi nalaz te vrste u Senju pa stoga ima i posebnu simboličnu važnost.⁷

Držimo da posebnu pozornost valja obratiti nalazu zida čija tehnika gradnje upućuje na antiku, a solidnost gradnje i monumentalnost (zid je otkopan u dužini 3 m ali se zasigurno proteže još lijevo i desno od iskopa jame) na postojanje javnog objekta, tj. svetišta boga Libera (Dioniza). O tome svjedoči nalaz kamene ploče s posvetom bogu Liberu, koju je godine 1913. pri iskopu jame za cisternu ispred svoje kuće (kat. čest. 307-308) pronašao, sekundarno upotrijebljenu kao pokrov staroga groba, Jovo Čopić.⁸ U tekstu natpisa spominje se uređenje svetišta.⁹ Kako udaljenost od mjesta njezina nalaza do zida u iskopu septičke jame iznosi oko 15 m, zaključak se sam po sebi nameće. Dakle, ostatak otkrivenoga antičkoga zida, uz pretpostavku da se njegovi spojni zidovi, a možda i zidovi cijeloga kompleksa, nalaze pod zemljom na okolnom neistraženom prostoru, povezujemo uz hram boga Libera koji je u 1./2. st. nakon Krista sagrađen ovdje na dominantnom položaju, a unutar bujnih vrtova i vinograda. Otprilike krajem 4. st. svetište je zapušteno, možda čak i djelomice razrušeno, a unutar njega i na okolnom prostoru započinje se s ukopima. Postoje indicije da kulturna tradicija toga prostora prestankom funkcioniranja toga poganskog svetišta ne nestaje. Naime, toponim "Jadro", kako se naziva obližnja

---

⁷ Senja je jamačno staro kršćansko središte i biskupsko sjedište. Nalazi predmeta koji potvrđuju ranu nazočnost kršćana u Senji, vrlo su rijetki pa kršćanska simbolika koju podrazumijeva privjesak u obliku ribice, ima dodatnu vrijednost.

⁸ J. KLEMENC, 1940, 5.

⁹ B. GABRIČEVIĆ, 1956, 53-56; M. GLAVIČIĆ, 1994, 62-63.

ledina 20-ak metara zapadnije od mjesta nalaza zida (kat. čest. 310 i 312), pretpostavlja mogućnost da je u kasnije doba, baš radi očuvanja kultne tradicije prostora ali i iz drugih razloga, ne u središnjem dijelu poganskog svetišta, nego možda u sporednom dijelu, ali svakako u blizini, adaptirano, ili sagrađeno od arhitektonskih ostataka ranijeg svetišta, kršćansko svetište čiji se titular, prema toponimu, može povezati s kultom starokršćanskog mučenika sv. Jadre (Andrije).¹⁰ Ta se pretpostavka, koju držimo vjerojatnom, mora provjeriti arheološkim istraživanjima.

U svezi sa spomenutom problematikom napominjemo da se ranije (1985.) pri iskupu temelja za kuću Milivoja Čopića, dakle svega 10 - 15 m od mjesta pronalaska antičkoga zida, također naišlo na grobove od tegula i amfora, koji se tada nisu mogli istražiti. Grobovi koji su se nalazili bliže staroj kući, ležali su na podlozi (podu) izrađenoj od malih keramičkih opeka okomito položenih u žbuku, i to u obliku riblje kosti (*opus spicatum*). Tada to nismo mogli objasniti, a sada se tim podatkom služimo kao prilogom pretpostavci da se na ovom prostoru nalazilo svetište boga Libera, a uz njega i još neki objekti (npr. vodosprema) koji su vjerojatno s njim u vezi.

Pri kraju izvješća navodimo zapažanja o pronađenim grobovima, a koja se podudaraju sa zapažanjima pri nalazu grobova u drugim dijelovima nekropole u Čopićevu naselju. Pronađeni grobovi pružaju se dužinom lijehe, tj. orijentirani su u pravcu sjeverozapad - jugoistok. Ukopani su u zemlju, a grobovi su konstruirani uporabom tegula ili amfora. Kosturni ostaci pokojnika dobro su

---

¹⁰ Godine 1964, oko 60-ak metara u pravcu jugozapada od lokaliteta "Jadro", započela je izgradnja nove senjske "banovinske" bolnice. Pri iskupu temelja ili uređenju okolnog vrta (pretpostavljamo s donje strane ceste) na dubino od 1 m pronađeno je rasuto u zemlji oko 50 sitnih srebrnih novčića akvilejskih patrijarha od kojih je 1934. u Arheološki muzej u Zagrebu prispjelo 18, a 1966. u Gradski muzej Senj darom gosp. Ivana Ostermana, voditelja zidarske grupe u režiji Muzeja, 5 komada. Novčići pripadaju trojici akvilejskih patrijarha i datiraju se u vrijeme od 1395. do 1437.

Pošiljalac novca u Arheološki muzej u Zagrebu, uz ostalo, navodi u izvješću da se "prema pričanju jednoga radnika ovdje na mjestu bolnice pronašla jedna ili više nadgrobih ploča". Tu obavijest godine 1966. nismo mogli provjeriti, ali prema nalazu novčića i spomenu nalaza nadgrobni ploča slobodni smo iznijeti misao da se na mjestu "nove bolnice" u srednjem vijeku nalazila neka crkva ili samostan (sv. Franje ?) iz 12-13. st. Te su crkvene objekte masivnije gradnje spalili Turci krajem 15. ili početkom 16. st., razgrađene se, a njihov je materijal upotrijebljen za izgradnju i obnovu senjskih utvrda oko 1555. u doba senjskog kapetana Ivana Lenkovića.

O nalazu novčića i spomenu nadgrobni ploča saznajemo iz dopisa v.d. direktora tvornice duhana u Senju, gosp. Božidara Sablića, koji 12. 9. 1934. dostavlja obavijest Arheološkom muzeju u Zagrebu. Preslik tog izvješća primili smo dobrotom dr. Ivana Mirkina, muzejskog savjetnika Arheološkog muzeja u Zagrebu, kojemu u ovoj prigodi zahvaljujemo na suradnji.

očuvani, a uz pokojnike vrlo se rijetko nalaze grobni prilozi. Zbog kosine terena prostor je nekropole niveliran i podijeljen na terasaste lijehe nejednake širine. Visinska razlika od početka nekropole kod Doma zdravlja do kuće Vlatke D. Tomljanović (dužina 43 m) iznosi 27 m. Grobove otkrivene 1997., budući da je stručna analiza nalaza u tijeku, za sada samo okvirno datiramo u razdoblje od kraja 4. do kraja 6. st., tj. u razdoblje kada se ovdje, kako je to utvrđeno prijašnjim istraživanjima, pokapaju stanovnici kasnoantičke Senije.

Velika je šteta što se tijekom građevinskih radova na ovom prostoru nisu mogla uvijek pravodobno izvršiti barem zaštitna arheološka istraživanja, kada se već planirana sustavna istraživanja zbog nedostatka sredstava nisu mogla realizirati. Ostaje nam obveza, koja prije svega ovisi o dobronamjernosti vlasnika a također i prijeko potrebnim sredstvima, da preostali slobodni prostor nekropole na kojemu nije bilo građevinskih radova, sustavno istražimo i dobijemo relevantne podatke koji će upotpuniti naše spoznaje o životu, vjeri i pogrebnim običajima stanovnika Senije u sutonu antike.

Popis upotrijebljene literature

- DUKAT, Z. - GLAVIČIĆ, A., 1975. - Zdenka Dukat - Ante Glavičić, *Numizmatičke vijesti iz Senja i okolice*, Senjski zbornik, 6, Senj, 1975, 167-197.
- FADIĆ, I., 1981-82. - Ivo Fadić, *Staklena boca iz Senja s reljefnim prikazom ljudske glave*, Senjski zbornik, 9, Senj, 1981-82, 53-62.
- FADIĆ, I., 1988. - Ivo Fadić, *Kasnoantička nekropola u Senju*, Senjski zbornik, 15, Senj, 1988, 57-64.
- GABRIČEVIĆ, B., 1956. - Branimir Gabričević, *Une inscription inédite provenant de Senia*, *Archeologia Jugoslavica*, 2, Beograd, 1956, 53-56.
- GLAVIČIĆ, A., 1966. - Ante Glavičić, *Arheološki nalazi iz Senja i okolice, I*, Senjski zbornik, 2, Senj, 1966, 383-420.
- GLAVIČIĆ, A., 1967-68. - Ante Glavičić, *Arheološki nalazi iz Senja i okolice, II*, Senjski zbornik, 3, Senj, 1967-68, 5-45.
- GLAVIČIĆ, A., 1980. - Ante Glavičić, *Arheološki nalazi iz Senja i okolice, IV*, Senjski zbornik, 8, Senj, 1980, 171-196.
- GLAVIČIĆ, A., 1984. - Ante Glavičić, *Arheološki nalazi iz Senja i okolice, VI*, Senjski zbornik, 10-11, Senj, 1984, 7-28.
- GLAVIČIĆ, A., 1992. - Ante Glavičić, *Stara i nova groblja, grobovi na području grada Senja i šire senjske okolice (I)*, Senjski zbornik, 19, Senj, 1992, 81-108.

- GLAVIČIĆ, M., 1993. - Miroslav Glavičić, *Novi kasnoantički grobovi u Čopićevo naselju*, Senjski zbornik, 20, Senj, 1993, 45-54.
- GLAVIČIĆ, M., 1994. - Miroslav Glavičić, *Natpisi antičke Senije*, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, 35(20), Zadar, 1994, 55-82.
- KLEMENC, J., 1940. - Josip Klemenc, *Senj u prethistorijsko i rimsko doba*, Hrvatski kulturni spomenici, I, Senj, Zagreb, 1940, 1-10.

BERICHT ÜBER DEN BEFUND DER SPÄTANTIKEN GRÄBER
IN DER ČOPIĆ-ANSIEDLUNG IN SENJ 1997

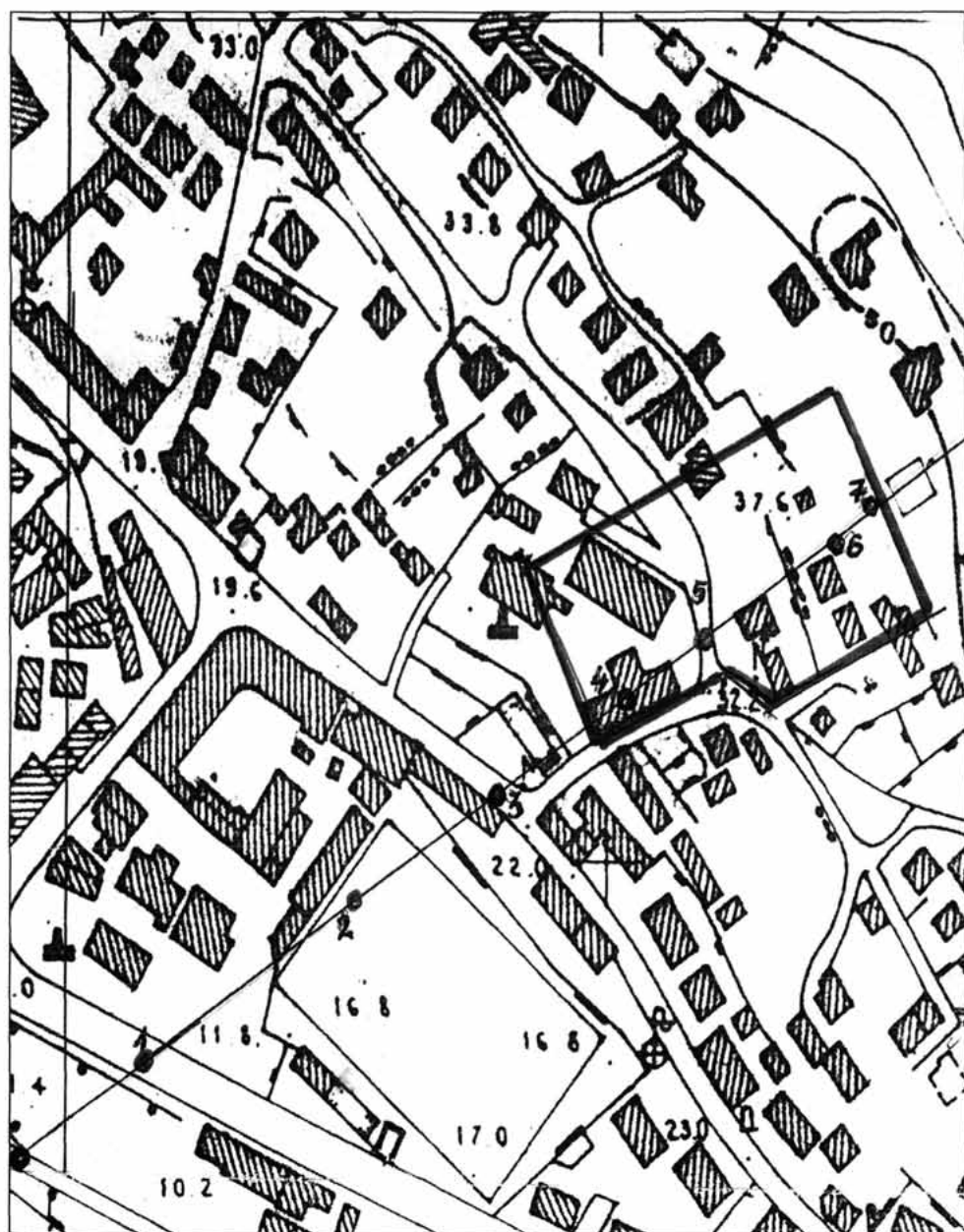
Z u s a m m e n f a s s u n g

Bei den Bauarbeiten in der Čopić-Ansiedlung in Senj kann man oft auf die Gräberfunden stoßen, die der altantiken auf diesem Gebiet registrierten Nekropole gehören. Im Laufe des Monats Mai 1997 wurden einige solche Gräber gefunden, und sofort zerstört. Mittels einer späteren Einsicht wurden, soviel es möglich war, relevante Angaben über diese Gräber gesammelt. Der Autor des Artikels beschreibt die antreffende Situation, vergleicht die gesammelten Angaben mit derjenigen die schon bekannt sind, und verbindet sie mit der archäologischen Problematik dieser Nekropole. Besondere Aufmerksamkeit wird dem Fund eines Teils der antiken Mauer gewidmet, die der Kultstätte des Gotes Liber gehört.

REPORT ON LATE ANTIQUE TOMB FINDS
AT THE ČOPIĆ SETTLEMENT AT SENJ

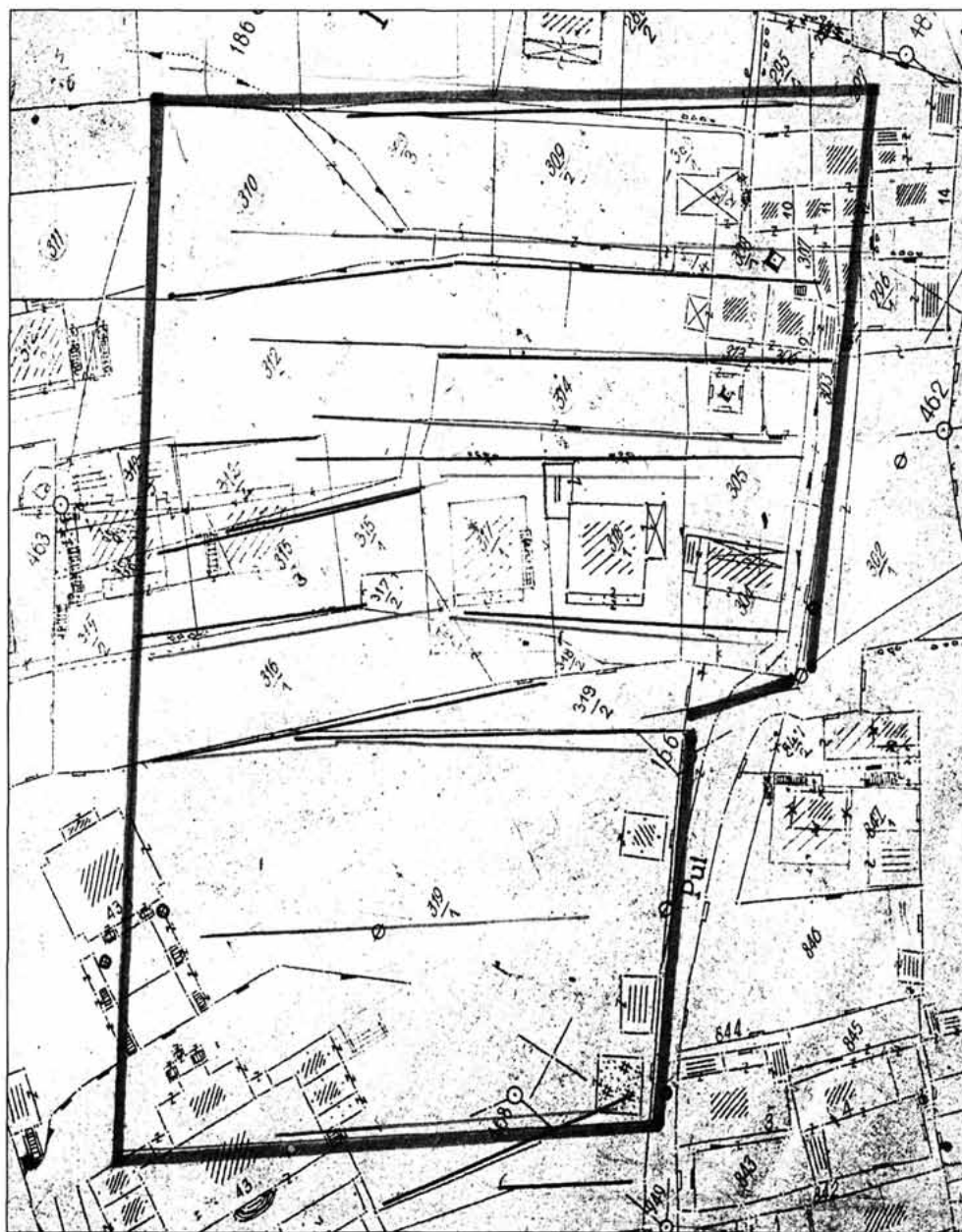
S u m m a r y

At the Čopić settlement at Senj it has been quite a regular phenomenon, while undergoing various construction works, to come upon tombs which belong to a late antique necropolis, registered on that site. So, during May 1997 were found several of them, but unfortunately all were ruined. Afterwards, some pieces of information were gathered accordingly. The author of this article, by describing the situation found thereupon, compares gathered pieces of information with those known from before and involves them in the archeological problems of the necropolis site. Special consideration was given to the finds of the antique wall, which belonged to the Sanctuary of God Liber.

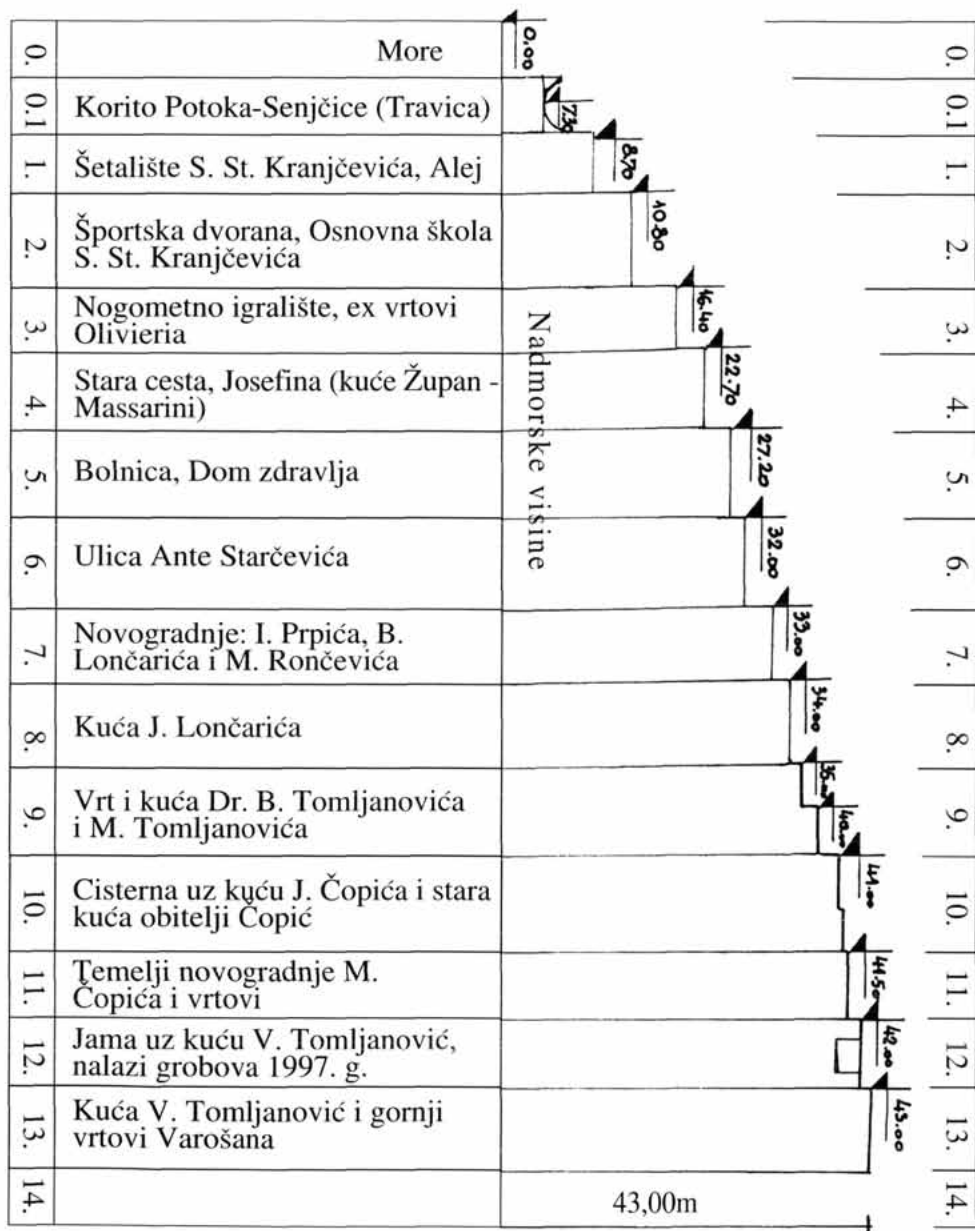

Sl. 1. Prikaz uže lokacije kasnoantičke nekropole u Čopićevo naselju na dijelu katastarskog plana grada Senja.

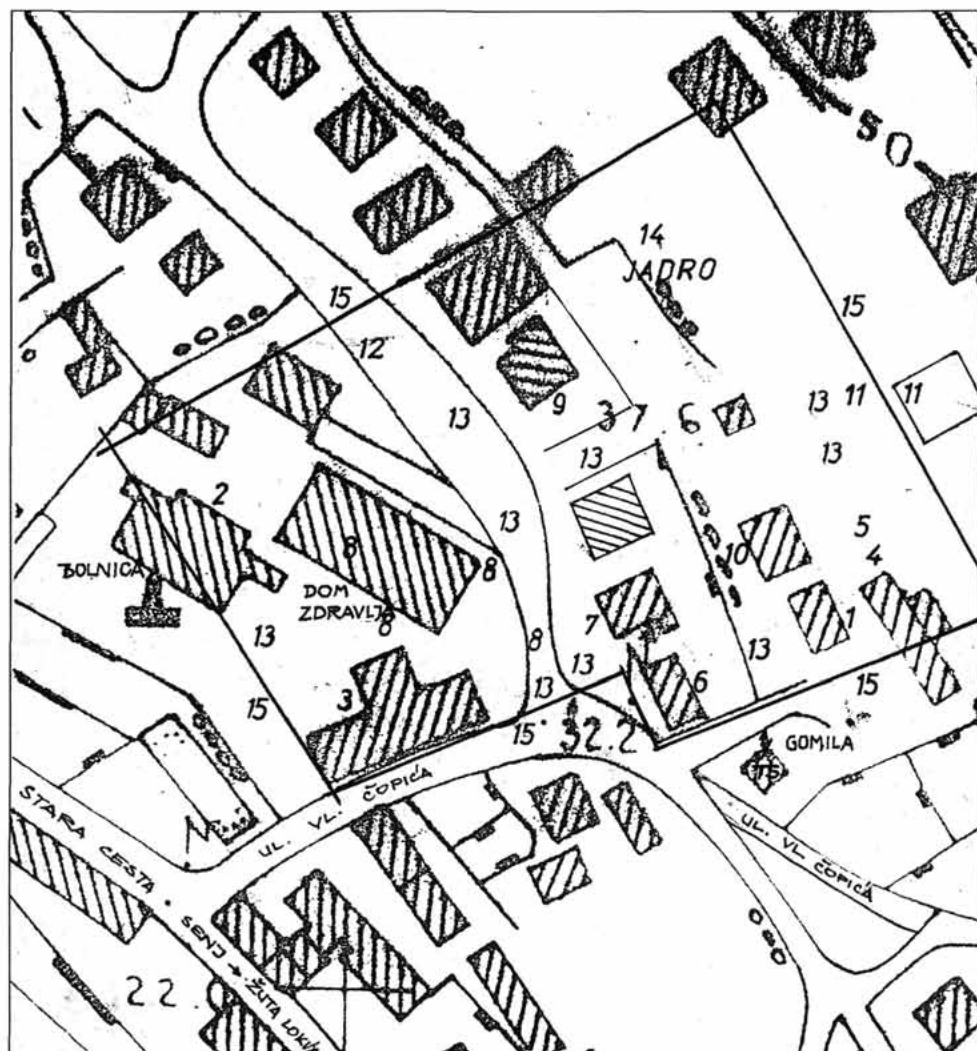

Sl. 2. Na katastarskom planu predjela Varoš - Čopićevo naselje ucrtane su stare lijehe i stambene zgrade na prostoru prostiranja kasnoantičke nekropole.

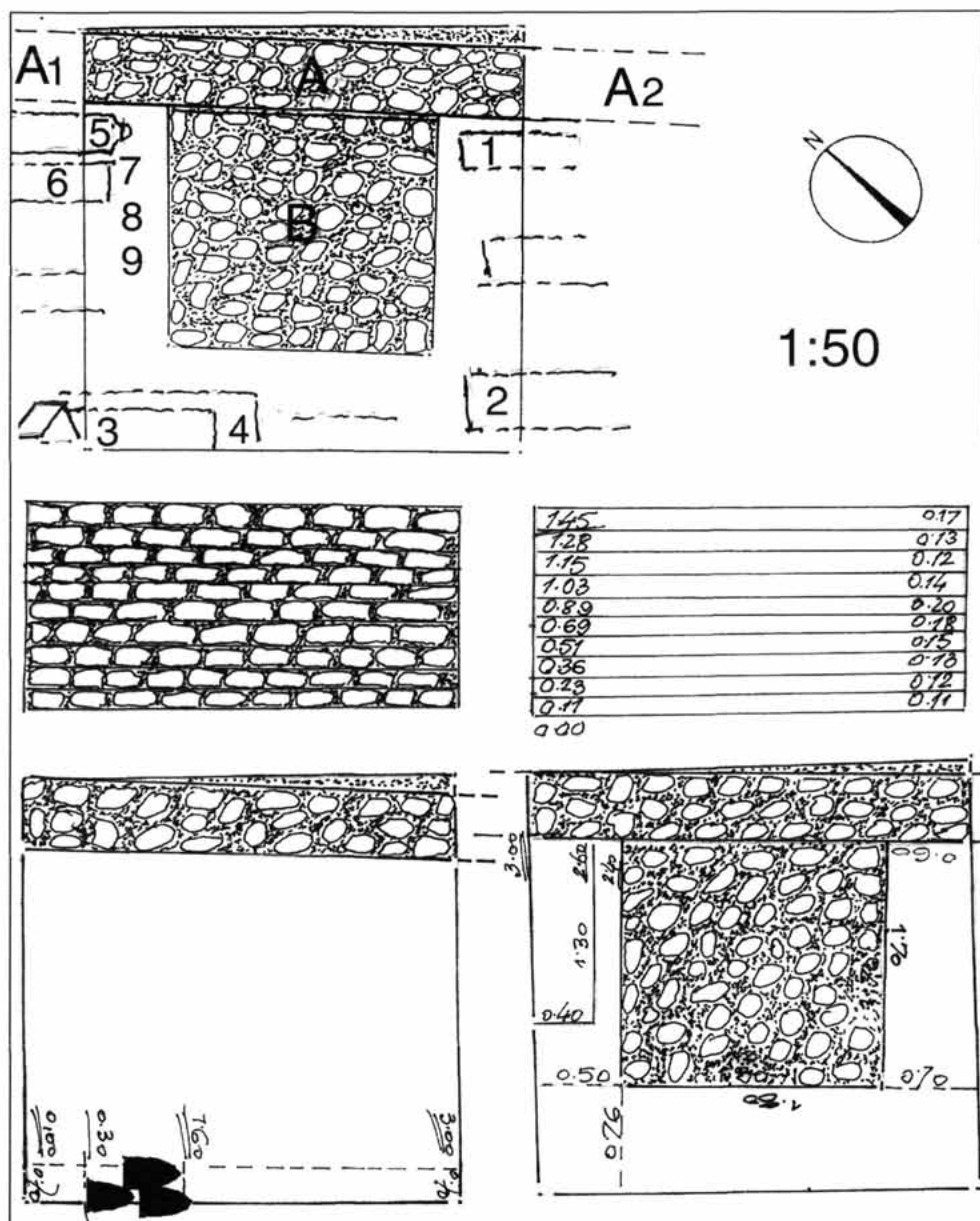

Sl. 3. Presjek terena antičkoga grada i nekropole u Čopićevo naselju od Aleja (Šetalište S. S. Kranjčevića) do kuće Vlatke D. Tomljanović.

Sl. 4. Plan kasnoantičke nekropole u Čopićevu naselju. Brojevima 1 - 13 označena su mjesta nalaza grupa grobova prema godinama otkrića.

1. Grobovi otkriveni 1904. (J. Čopić); 2. Nalaz srednjovjekovnog novca pri izgradnji bolnice 1934; 3. Grobovi na mjestu izgradnje ambulante 1962; 4. i 5. nalazi grobova uz kuću Čopić; 6. grobovi otkriveni 1970. na mjestu kuće J. Lončarića; 7. grobovi otkriveni 1980. na mjestu kuće I. Prpića; 8. grobovi otkriveni pri gradnji zgrade Doma zdravlja 1985; 9. grobovi na mjestu izgradnje kuće M. Rončevića; 10. grobovi na mjestu izgradnje kuće dr. B. Tomljanovića; 11. grobovi uz kuću V. Tomljanović; 12. nalazi keramike i opeka; 13. mjesta na kojima se očekuje nalaz intaktnih grobova, 14. lokalitet "Jadro", 15. moguća ograda nekropole (debeli linija).

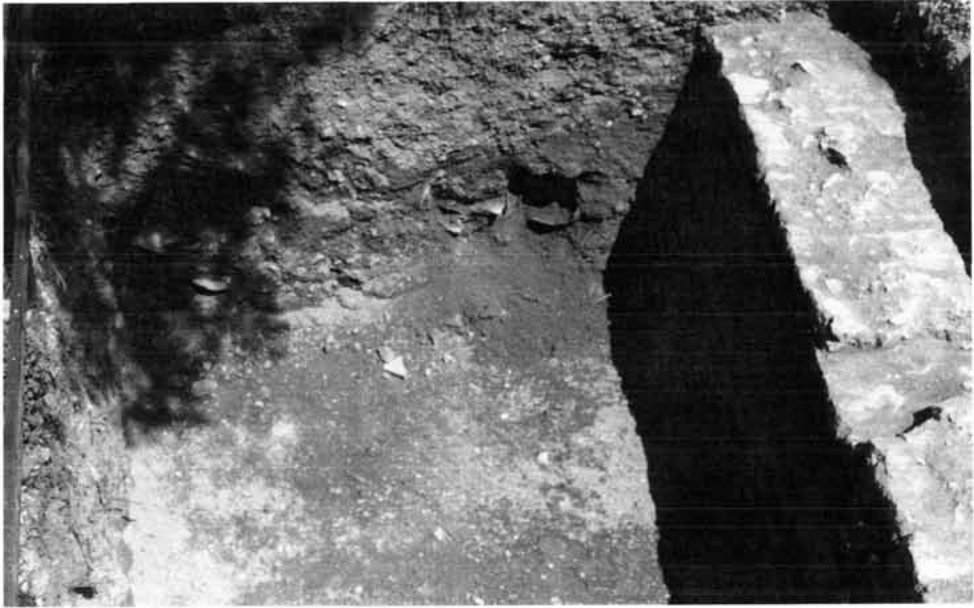
Sl. 5. Tlocrt dna jame: A - ostaci antičkoga zida; A1 i A2 - produženje antičkoga zida lijevo i desno; B - kvadratna baza; 1, 2, 5 i 6 - grobovi izrađeni od ulomaka amfora; 3 i 4 - grobovi izrađeni od tegula; 7 i 8 - stariji ukopi.

Sl. 6. Profil jame i antički zid. (Snimak I. Stella, 1997.)

Sl. 7. Dno jame, zid i kvadratna baza. (Snimak M. Glavičić, 1997.)

Sl. 8. Unutrašnjost jame i otkopani grobovi br. 3 - 6. (Snimak M. Glavičić, 1997.)

Sl. 9. Grobovi br. 5 i 6. (Snimak I. Stella, 1997.)